

KATARZYNA BRAUN

WOŁONTARIAT WOBEC POTRZEB RODZINY

I. RODZINA – NADZIEJE I ZAGROŻENIA

Pośród wielu dróg (jaką idzie w swoim życiu człowiek) rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną, niepowtarzalną, jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może się on odłączyć. Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat, można więc powiedzieć, że rodzinie zawdzięcza sam fakt bycia człowiekiem. A jeśli w tym przyjsciu na świat człowiekowi brakuje rodziny, to jest to zawsze wyłom i brak nad wyraz niepokojący i bolesny, który potem ciąży nad całym życiem (nr 2)¹

Od wieków rodzina była naturalnym środowiskiem rodzenia, wzrastania, wychowania człowieka. Od zarania dziejów mamy także do czynienia z rodzinami „zdrowymi”, w pełni realizującymi swoje funkcje opiekuńcze i wychowawcze, ale i z takimi, które mają problemy z wypełnieniem stojących przed nimi wyzwań. Obraz współczesnej polskiej rodziny wzbudza niepokój; występujące zagrożenia dla jej struktury wewnętrznej i funkcjonowania są bowiem ogromne. Powodują one dysfunkcjonalność rodziny i pogłębiają trudną sytuację życiową dziecka² Wśród zjawisk zakłócających funkcjonowanie rodziny jako środowiska wychowawczego najczęściej wskazuje się na:

– trudną sytuację bytową wielu rodzin, pogarszające się warunki materialne, obszary biedy socjalnej, degradację ekonomiczną rodzin zamieszku-

---

Mgr KATARZYNA BRAUN – doktorantka Instytutu Pedagogiki KUL, pracownik Centrum Wolontariatu w Lublinie; adres do korespondencji: Katedra Pedagogiki Rodziny KUL, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: braun@wolontariat.org.pl

¹ J a n P a w e ł II, *List do rodzin*, Sandomierz 1994.

² J. I z d e b s k a, *Dziecko w rodzinie u progu XXI wieku*, Białystok 2000, s. 99.

jących wieś popegeerowskie, bezdomność, trudną sytuację materialną rodzin bezrobotnych, wielodzietnych, niepełnych, samotnych matek;

– osłabienie kontaktów między rodzicami i dziećmi (wydłużający się czas pracy, praca na kilka etatów, praca poza miejscem zamieszkania), dezorganizacja strukturalna polskich rodzin spowodowana rozpadem rodziny;

– występowanie patologii społecznej w rodzinie (alkoholizm, przemoc, przestępczość członków rodziny, agresja werbalna itp.)³;

– niski poziom wykształcenia rodziców;

– niewielka wiedza pedagogiczna rodziców.

W takich rodzinach z różnych względów nie zostają zaspokojone podstawowe potrzeby życiowe, a i rodzice często nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb dzieci. Dlatego niezbędne jest podjęcie odpowiednich działań zmierzających do wspierania tych rodzin w różnych obszarach jej życia. Jak podkreślał Ojciec Święty Jan Paweł II w cytowanym powyżej fragmencie *Listu do Rodzin*, rodzina jest jedyną, niepowtarzalną drogą w procesie wychowania dziecka i nie jest dobrze, gdy dziecko wychowuje się poza nią.

Pomoc jest relacją pomiędzy dwoma osobami (pomagającą i wspomaganą) o charakterze intencjonalnym. Wspomaganie powinno umożliwić osobie wspomaganą rozwój w pożądanym przez nią kierunku⁴. Głównym zadaniem procesu wspomagania, z punktu widzenia psychologii humanistycznej, jest ułatwienie osobie wspomaganą osiągnięcia celów rozwojowych oraz tworzenie warunków do pełnego rozwoju człowieka. W odniesieniu zaś do rodziny działania wspomagające i wspierające powinny pomóc w przewyciężaniu trudności zagrażających jej poprawnemu funkcjonowaniu materialnemu, kulturalnemu, ale przede wszystkim wychowawczemu i emocjonalnemu, zakłócających proces wychowania rodzinnego⁵.

Obecnie w Polsce podejmuje się coraz więcej działań wspierających rodzinę, dostosowanych do trudności, z którymi ona się boryka. Działania takie podejmuje wiele placówek, organizacji – począwszy od szkoły poprzez po-

³ Por. J. I z d e b s k a, *Środowisko życia współczesnego człowieka w aspekcie zagrożeń jego struktury i funkcjonowania*, [w:] *Pomoc dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym. Materiały pomocnicze dla studentów studiów pedagogicznych*, red. W. T. Danielewicz [i in.], Białystok: Trans Humane 2001, s. 17 n.

⁴ L. M. B r a m m e r, *Kontakty służące pomaganiu. Procesy umiejętności*, Warszawa 1984.

⁵ I z d e b s k a, *Dziecko w rodzinie u progu XXI wieku*, s. 100.

radnie rodzinne aż do kuratorów sądowych. Ze względu na rodzaj problemów, z jakimi borykają się rodziny, pomocy może im udzielać:

- miejski ośrodek pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej – w sytuacji trudności o charakterze materialno-bytowym;
- szkoła – w zakresie kształcenia i wychowania dzieci;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne – w zakresie problemów związanych z wychowaniem;
- sądy, kuratorzy zawodowi – w sytuacji trudności wychowawczych.

W związku z nasilającymi się potrzebami coraz więcej placówek i organizacji świadczących pomoc rodzinie korzysta ze wsparcia wolontariuszy.

II. WOLONTARIAT

Wolontariat (łac. *volontarius* – ochotniczy, dobrowolny) – definiowany jest jako „świadome, dobrowolne i nieodpłatne działanie na rzecz innych, potrzebujących pomocy, wykraczające poza związki rodzinne, przyjacielskie i koleżeńskie”⁶ Jest swoistym odruchem serca, pociągającym za sobą konkretne czyny zmierzające do wsparcia, udzielenia pomocy człowiekowi, który znalazł się w trudnej sytuacji życiowej.

„W kulturze zachodniej istnieją dwa podstawowe źródła wolontaryzmu: klasyczna idea filantropii rozwijana w społeczeństwach starożytnej Grecji i Rzymu oraz chrześcijańska idea dobroczynności na rzecz ubogich, chorych i innych osób potrzebujących pomocy”⁷

Współczesny rozwój wolontariatu rozpoczął się po kongresie zorganizowanym w roku 1975 przez Caritas. Wyzaczył on punkt zwrotny – ukazał niewydolność polityki społecznej wobec najbardziej potrzebujących i wskazał na konieczność podejmowania działań mających na celu usuwanie społecznych przyczyn problemów społecznych⁸

Początek zorganizowanej działalności wolontarystycznej w Polsce nastąpił po 1989 r. wraz z rozwojem organizacji pozarządowych. Od 1995 roku powstają w naszym kraju Centra Wolontariatu zajmujące się rozpowszechnianiem idei wolontariatu oraz wspieraniem instytucji i osób zainteresowanych

---

⁶ M. O c h m a n, P. J o r d a n, *Jak pracować z wolontariuszami*, Warszawa 2000, s. 15.

⁷ M. G ó r e c k i, *Wolontariat*, [w:] *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, red. D. Lalak, T. Pilch, Warszawa 1999.

⁸ Por. S. G a w r o ń s k i, *Ochotnicy miłości bliźniego*, Warszawa 1999, s. 23-24.

pracą ochotniczą; od 2003 r. wolontariat jest uregulowany prawnie Ustawą o organizacjach pożytku publicznego i wolontariacie⁹ Działalność wolontariatu opiera się na następujących wartościach:

- postawienie w centrum zainteresowań człowieka;
- zwrócenie uwagi na najslabszych i najbardziej cierpiących;
- odpowiedzialność za życie społeczne;
- szacunek dla innych;
- bezinteresowność w działaniach solidarnościowych, dzielenie własnego istnienia z istnieniem innych.

Na tych wartościach wolontariat opiera swoje fundamentalne zadania:

- stymuluje instytucje publiczne i domaga się praw dla najslabszych;
- reaguje szybciej niż instytucje państwowe;
- tworzy odmienną świadomość u osób, które zazwyczaj nie martwią się trudną sytuacją innych;
- przekazuje sens człowieczeństwa w służbie¹⁰

W związku z tym, że coraz częściej na jednego specjalistę przypada coraz więcej osób i środowisk opiekuńczych, wolontariusze na dobre wpisują się w system wsparcia i pomocy rodzinie i dziecku. Współpracują z placówkami ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji, wymiaru sprawiedliwości. W każdym z tych miejsc powinni pełnić określoną funkcję, zgodną z przepisami prawnymi o kompetencjach wolontariusza.

Poniżej przedstawiona zostanie funkcja, jaką mogą spełniać wolontariusze w systemie pomocy rodzinie.

III. WOLONTARIUSZ

Wolontariuszem może być każda osoba, która dobrowolnie i świadomie podejmuje bezpłatną pracę na rzecz potrzebujących¹¹

Badanie prowadzone przez Stowarzyszenie Klon-Jawor wskazuje, że wolontariuszami zostają osoby w każdym wieku – uczniowie studenci, osoby pracujące, emeryci i renciści. Przychodzą oni z bardzo różnym poziomem wiedzy, doświadczeniem (lub jego brakiem). Stąd bardzo ważne jest odpo-

⁹ Ustawa o Organizacjach pożytku publicznego i wolontariacie z dn. 24 kwietnia 2003 r., Dz.U. z 29 maja 2003 r., nr 96, poz. 873.

¹⁰ Por. G a w r o ń s k i, dz. cyt., s. 26-27.

¹¹ Por. O c h m a n, J o r d a n, dz. cyt., s. 14.

wiednie dopasowanie miejsca, w którym będzie pomagał wolontariusz, oraz zakresu obowiązków do poziomu jego wiedzy, posiadanych kwalifikacji.

Przed rozpoczęciem pracy w charakterze wolontariusza wszyscy chętni biorą udział w szkoleniach przygotowawczych, by do osób potrzebujących trafiali już z podstawową wiedzą zarówno na temat podstaw prawnych wolontariatu, jak i możliwości pomocy konkretnej rodzinie. Na szkolenia składają się dwa etapy. Pierwszy etap dotyczy ogólnej wiedzy z zakresu wolontariatu, zasad pracy wolontariuszy, obowiązujących norm i regulacji prawnych dotyczących wolontariatu. Drugi etap zakłada wprowadzenie w specyfikę pracy i jest różny w zależności od wybranego przez wolontariusza miejsca. Ochotnicy podejmujący pracę na rzecz rodziny w ramach szkoleń zapoznawani są z teorią odnoszącą się do współczesnych środowisk życia, funkcjonowania rodziny, szkoły, środowiska lokalnego oraz grup rówieśniczych¹²

W zależności od wybranej formy wolontariatu kandydaci przechodzą cykl warsztatów dotyczących kształtowania niezbędnych umiejętności ułatwiających pracę. Zasadą jest to, że wolontariusze, którzy pracują z ludźmi, muszą bezustannie się uczyć. Każdy, kto pragnie skutecznie pomagać, powinien stać się w tym pomaganiu profesjonalistą, a więc każdego wolontariusza powinno charakteryzować stałe pogłębianie wiedzy¹³

Organizując pracę wolontariuszy należy pamiętać, że oni nie są po to, by zastępować profesjonalistów, ale po to, by wspierać pracę instytucji. Dlatego konieczna jest ścisła współpraca wolontariusza z pracownikami placówek, za pośrednictwem których niosą pomoc dziecku i rodzinie.

IV ORGANIZACJA PRACY WOLONTARIUSZY

„Dobrze zaplanowane i zorganizowane programy wolontarystyczne są dowodem na to, że wolontariusze mają do spełnienia szczególną rolę w służbie ludności – rolę, której ze względu na charakter ich pracy nie mogą odegrać pracownicy płatni”¹⁴ Warunkiem dobrze wypełnianej roli wolontariusza jest odpowiednie zorganizowanie jego pracy, uwzględniające to, że działa on we

---

¹² Por. B. K r o m o l i c k a, *Działalność Wolontariatu Studenckiego na rzecz dzieci potrzebujących pomocy*, [w:] *W służbie dziecku*, t. III, red. J. Wilk, Lublin 2003, s. 165.

¹³ Tamże, s. 166.

¹⁴ M. O c h m a n, *Dlaczego wolontariat*, „Rocznik” (Warszawa), 1996, nr 2, s. 8.

współpracy z różnymi organizacjami i jest „przedłużaniem” oraz uzupełnieniem ich działalności.

1. Rozpoznanie sytuacji rodziny. W zależności od rodzaju problemów zadanie to podejmują różne instytucje. W wielu sytuacjach konieczne jest interdyscyplinarne podejście do problemu, wymagające ścisłej współpracy szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej i ośrodka pomocy społecznej. Psychologowie, stawiając diagnozę, ustalają kierunki pracy z rodziną oraz wyznaczają poszczególnym podmiotom role. Wśród całokształtu działań podejmowanych na rzecz rodziny specjaliści mogą określić obszary, w których widzą możliwość włączenia do tej pracy wolontariuszy. Rola wolontariusza powinna być bardzo jasno określona, a rodzina musi wyrazić zgodę na współpracę z wolontariuszami.

2. Rekrutacja wolontariuszy, czyli znalezienie takich osób, które w sposób najpełniejszy mogą odpowiedzieć na określone potrzeby (innego wolontariusza szukamy do pracy z dzieckiem z problemami w nauce, zwłaszcza gdy rodzice nie są w stanie – pomimo wielkich chęci – pomóc mu w lekcjach z przedmiotów ścisłych, a innego do pracy z rodzicami zaniedbującymi obowiązki opiekuńczo-wychowawcze. W pierwszym przypadku ważne jest, żeby wolontariusz dobrze znał przedmioty ścisłe i potrafił tę wiedzę przekazać; w drugim potrzeba osoby stanowczej, asertywnej, mającej podstawową wiedzę z zakresu pedagogiki i psychologii).

3. Bezpośrednie przygotowanie wolontariusza do pracy – zapoznanie go z sytuacją rodzinną, wyjaśnienie, na czym mogłaby polegać pomoc rodzinie, określenie zasad pracy z rodziną. Ważne jest wytypowanie koordynatora pracy wolontariusza – osoby bezpośrednio znającej sytuację rodzinną, do której wolontariusz mógłby się zwracać z wszelkimi pytaniami i prośbą o pomoc czy wsparcie w trakcie pracy.

4. Wyznaczenie miejsca pracy wolontariusza, określenie czasu pracy – ze względu na sytuację rodziny pomoc wolontariusza może być różnorodna i może odbywać się w różnych miejscach – w domu, w szkole, w świetlicy opiekuńczo-wychowawczej lub w poradni rodzinnej. Ważne jest stworzenie takich warunków spotkań wolontariusza z rodziną, by mógł jak najlepiej wywiązać się ze swoich zadań.

5. Prawne uregulowanie pracy wolontariusza – podpisanie porozumienia o współpracy (z określonym miejscem pracy i zakresem obowiązków wolontariusza oraz wskazaniem osoby czuwającej nad przebiegiem pracy wolontariuszy).

6. Monitorowanie i ocenianie pracy wolontariuszy – stały kontakt wolontariusza z opiekunem (koordynatorem) jego pracy. Nie chodzi tutaj o „sprawdzanie” pracy wolontariusza, ale o bieżące omawianie przebiegu i efektów tej pracy, dzięki czemu opiekun może zdobyć nowe informacje na temat sytuacji rodziny, a wolontariusz uzyskać profesjonalną podpowiedź, jak dalej postępować z dzieckiem i rodziną, by ta praca mogła przynosić jak największe efekty i przyczyniać się do zaspokajania podstawowych potrzeb rodziny.

Podejmując współpracę z wolontariuszami, należy pamiętać o korzystaniu z ich doświadczenia i wiedzy. Obok uczniów i studentów, którzy dopiero się uczą, wśród wolontariuszy są także osoby wykształcone, mające doświadczenie zawodowe z różnych dziedzin, które może być bardzo przydatne w profesjonalnym wsparciu rodziny. Są wśród nich prawnicy, nauczyciele, pedagodzy, psycholodzy. Mając szerokie doświadczenia, mogą oni przynieść rodzinom wieloraką pomoc, począwszy od pomocy pedagogiczno-psychologicznej (pomoc rodzicom w poznaniu prawidłowości rozwojowych dzieci, pokazanie najlepszych metod wychowawczych), a skończywszy na wsparciu rodziców w opiece nad dziećmi (wychodzenie na spacer, opieka nad dziećmi w domu podczas nieobecności rodziców, pomoc w odrabianiu lekcji).

V PRACE WYKONYWANE PRZEZ WOLONTARIUSZY NA RZECZ RODZINY

Zajęcia powierzane wolontariuszom są z reguły wzorowane na rodzajach prac wykonywanych przez opłacanych pracowników, jako że wolontariusze postrzegani są przede wszystkim jako pomocnicy bądź asystenci. Można im powierzyć zajęcia, które nigdy nie przerodzą się w pracę na pełen etat i nie będą opłacane, bez względu na to, jak bardzo okazałyby się przydatne w realizacji całego programu. W zadaniach powierzanych wolontariuszom można wykorzystać szczególne ludzkie umiejętności¹⁵

Ważnym atutem pracy wolontariusza jest to, że wchodzi on w środowisko rodzinne, nie będąc pracownikiem socjalnym, kuratorem, nauczycielem. Dzięki temu nawiązuje przyjacielskie relacje z rodziną, poznaje głębiej problemy, z jakimi ona się boryka, i wspólnie z pracownikami może przyjść

---

¹⁵ Por. O c h m a n, J o r d a n, dz. cyt., s. 15.

jej z pomocą. Poniżej przedstawione zostały obszary, w których wolontariusze wspierają rodzinę, oraz rodzaje prac, jakie mogą być im powierzane.

1. OPIEKA

Rodziny ubogie, z problemami wychowawczymi, są bardzo często podopiecznymi ośrodków pomocy społecznej i pracowników socjalnych. Mając na uwadze to, że na jednego pracownika socjalnego przypada ok. 200 środowisk opiekuńczych i wizyty w rodzinach odbywają się rzadko, wolontariusze – we współpracy z pracownikami socjalnymi – podejmują pracę z dziećmi i rodzicami odpowiednią do ich potrzeb. Jeśli rodzina jest wielodzietna, wolontariusze wspierają matki w pracy opiekuńczo-wychowawczej nad dziećmi – odbierają dzieci ze szkoły lub przedszkola, bawią się z nimi, motywują rodziców do pracy nad wychowaniem dzieci. Często zostają z dziećmi w domu, dzięki czemu rodzice mogą uczestniczyć w terapii lub grupach wsparcia. Obecność wolontariusza w takim domu sprawia, że rodzice czują się bardziej zmotywowani do opieki nad dziećmi, utrzymania porządku w domu, mają świadomość, że w różnych sytuacjach losowych mają na kogo liczyć.

Wolontariusze idą też z pomocą rodzinom niepełnym, w których na jednym z rodziców spoczywa opieka, wychowanie i utrzymanie dzieci. Poświęcając swój czas dzieciom, wolontariusze sprawiają, że nie czują się one zaniedbane i osamotnione.

We wszystkich tych sytuacjach należy zwracać uwagę, by pomoc wolontariusza nie zastępowała i nie zwalniała rodziców z pełnionych przez nich ról wychowawczych. Od początku trzeba im uświadamiać i ciągle przypominać, że wolontariusze nie są po to, by zwalniać rodziców z czasu i uwagi poświęcanych dzieciom, ale po to, by ich wspierać, uzupełniać.

2. EDUKACJA

We współpracy ze szkołą wolontariusze pedagodzy prowadzą spotkania z rodzicami – tzw. pedagogizację rodziców. Zapoznają ich z wiedzą na temat faz rozwojowych, problemów wynikających z rozwoju dziecka oraz podpowiadają, jak rozmawiać z młodzieżą, jak radzić sobie z trudnościami okresu dojrzewania. Zajęcia takie odbywają się w wielu szkołach podczas zebrań z rodzicami. Ponadto w kilku szkołach uruchomione zostały punkty konsultacyjne, w których wolontariusze pedagodzy dyżurują kilka godzin w tygodniu i udzielają porad rodzicom.

Innym rodzajem wsparcia udzielanego przez wolontariuszy jest prowadzenie nieodpłatnych korepetycji dla dzieci, które mają problemy z nauką. Często niski poziom wykształcenia rodziców uniemożliwia im pomoc dzieciom w nauce, a niski status materialny nie pozwala na opłacenie korepetycji. Takie rodziny korzystają z edukacyjnej formy wsparcia wolontariuszy. W zależności od sytuacji mieszkaniowej rodziny korepetycje te mogą się odbywać na terenie szkoły lub w domu. Zawsze jednak wielką pomocą jest, jeśli wolontariusze mają możliwość kontaktu z nauczycielami dziecka tych przedmiotów, z których korepetycji udzielają.

Kolejnym obszarem pracy wolontariuszy jest współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną. Obecnie obserwujemy coraz więcej dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce i zachowaniu. Pracownicy poradni przeprowadzają diagnozę dzieci i opracowują indywidualne programy pracy z dzieckiem. Tutaj jest miejsce dla wolontariuszy, którzy we współpracy z pracownikami poradni i rodzicami systematycznie prowadzą zajęcia reedukacyjne.

3. REHABILITACJA

Wolontariusze odgrywają bardzo ważną rolę w rehabilitacji dzieci lub wsparciu rodziców przewlekle chorych czy niepełnosprawnych. Zdarza się, że brak możliwości właściwego wypełniania roli rodzica jest wynikiem jego niepełnosprawności lub przewlekłej choroby. Wówczas wolontariusze kontaktują się w imieniu rodziców ze szkołą, pomagają dzieciom w odrabianiu lekcji, w czasie rehabilitacji rodziców lub ich pobytu w szpitalu otaczają dzieci opieką. Najczęściej choroba czy niepełnosprawność dotyczy jednego z rodziców; wówczas wolontariusze wspierają drugiego z rodziców w pełnieniu funkcji wychowawczej.

Innym problemem dotykającym rodziny jest niepełnosprawność dzieci. Ich rozwój uzależniony jest od stale prowadzonej rehabilitacji, wymagającej zaangażowania wielu osób. Po przeszkoleniu przez rehabilitantów i pracowników stowarzyszeń działających na rzecz niepełnosprawnych wolontariusze wspierają rodziców w ćwiczeniach z dzieckiem, wyjeżdżają z nimi jako opiekunowie na obozy rehabilitacyjne, zostają z dziećmi, by rodzice mogli uczestniczyć w spotkaniach grup wsparcia, zebraniach lub odpocząć.

4. RESOCJALIZACJA

Wsparcie o charakterze resocjalizacyjnym dokonuje się najczęściej we współpracy z kuratorami zawodowymi. Wolontariusze służą swoją pomocą w procesie resocjalizacji młodzieży, podejmując rolę asystenta rodziny lub nieletniego. Nie przejmują roli kuratorów, ale starają się motywować młodzież do chodzenia do szkoły, towarzyszą jej i uczą wartościowego spędzania wolnego czasu. Starają się umożliwić im uczestniczenie w ciekawych zajęciach – stałe wyjścia na basen, gra w drużynach sportowych, propozycja ciekawych zajęć artystycznych. Poprzez interesującą organizację czasu starają się wydobyć z młodych tkwiący w nich potencjał, pokazać, że są dziedziny, w których mogą być dobrzy. Takie zajęcia skracają czas, który mógłby być wykorzystany na działania w grupach przestępczych. Poprzez stały kontakt mogą szybko zorientować się, że w rodzinie dzieje się coś niepokojącego i wraz ze specjalistami podjąć działania.

5. PORADY PRAWNE

Wiele rodzin boryka się z problemami natury prawnej. Nie wszyscy ludzie znają swoje prawa. Wielu rodzin nie stać na porady prawne. Wówczas wolontariusze – prawnicy udzielają pomocy prawnej nieodpłatnie, np. pomagają formułować pisma, podania. Przykładem tego typu wolontariatu jest działalność podejmowana przez Akademię Iuris.

Wolontariusze świadczą swoją pomoc bezpośrednio w domach rodzinnych lub na terenie placówek wspierających rodzinę. Ich praca ma pewien atut w stosunku do pracowników instytucji publicznych (szkoły, poradni, MOPR-u), gdyż wchodzi ona w inny rodzaj relacji z dziećmi i rodzicami. Nie są postrzegani z perspektywy organizacji, która nadzoruje, wyznacza pewne wytyczne, ale z perspektywy przyjaciela, osoby bliskiej, która przychodzi do domu częściej, staje się niejako członkiem rodziny, wspiera, ale również mobilizuje. Dlatego warto dołożyć wszelkich starań, by dobrze zorganizowaną pracą wolontariuszy wspierać rodziców borykających się różnorodnymi trudnościami, by pomóc rodzinom w zaspokajaniu ich podstawowych potrzeb.

BIBLIOGRAFIA

- B r a m m e r L. M.: Kontakty służące pomaganiu. Procesy umiejętności, Warszawa 1984.
- G a w r o ń s k i S.: Ochotnicy miłości bliźniego, Warszawa 1999.
- G ó r e c k i M.: Wolontariat, [w:] Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej, red. D. Lalak, T. Pilch, Warszawa 1999, s. 204-213.
- I z d e b s k a J.: Dziecko w rodzinie u progu XXI wieku, Białystok 2000.
- Środowisko życia współczesnego człowieka w aspekcie zagrożeń jego struktury i funkcjonowania, [w:] Pomoc dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym. Materiały pomocnicze dla studentów studiów pedagogicznych, red. W. T. Danielewicz [i in.], Białystok: Trans Humane 2001, s. 122-126.
- J a n P a w e ł II: List do rodzin, Sandomierz 1994.
- K r o m o l i c k a B.: Działalność Wolontariatu Studenckiego na rzecz dzieci potrzebujących pomocy, [w:] W służbie dziecku, t. 3, red. J. Wilk, Lublin 2003, s. 161-168.
- M a r u s z c z a k M.: Style wychowania, [w:] Encyklopedia: Rodzice i dzieci, red. E. Daraszkiewicz, Bielsko-Biała 2002.
- O c h m a n M.: Dlaczego wolontariat,
- O c h m a n M., J o r d a n P.: Jak pracować z wolontariuszami, Warszawa 2000.
- Ustawa o Organizacjach pożytku publicznego i wolontariacie z dn. 24 kwietnia 2003 r., Dz.U. z 29 maja 2003 r., nr 96, poz. 873.
- Wolontariat – nowe spojrzenie na pracę społeczną, „Rocznik” (Warszawa), 1996, nr 2, s. 8.

VOLUNTARY ACTION AND FAMILY NEEDS

S u m m a r y

Contemporary families are struggling with many problems. More and more of their needs cannot be satisfied without support from other institutions. Many volunteer institutions are supporting public activities to let families live with dignity. Voluntary action that is based on conscious, voluntary and free-of-charge commitment is a new chance of helping families. Assistance of well-trained volunteers is mainly connected with helping in social, care and educational fields.

Translated by Tadeusz Kartowicz

Słowa kluczowe: wolontariat, wolontariusz, rodzina, pomoc rodzinie.

Key words: voluntary action, volunteer, family, helping family.